

nim dobrotnikom za njihovo naklonjenost šoli kar najiskrenejše zahvali z željo, naj njihova požrtvovalnost najde mnogo odmeva med ljudmi dobre volje. V današnjih časih prej nepoznane sebičnosti je dolga lista darovalcev samo jasen dokaz, da se razmire obračajo na bolje. Najskorod prodro spoznanje, da je le šola vir modrosti, blaginje in sreče, potem zasiže našemu narodu boljša bodočnost. Za opremo šole in njenih postranskih socijalnih naprav kot šolarsko ogrevalnico, kopalnico itd. so darovali: po 5 Din: Brejc Marija, Kajbič Franc, Novak Josip, Šabec Franc, Meglič Andrej; po 10 Din: Kuhar Marija, Laker Peter, Pretnar Ignacij, Jeglič Franc, Jahovina Marija, Jan Alojzij, Dolenc Ivan, Zupan Alojzij, Poljanec Jernej, Grašič Jože, Kralj Janez, Špilar Jernej, Sitar Peter, Naglič Jože, Oman Andrej, Vilfan Viktor, Rozman Jože, Praprotnik Janez, Voglar Franc, Zupan Ivan, Kališnik Pria, Koprivnik Leopold, Toporiš Alojzija, Verdir Peter, Rogelj Jožef, Srečnik Angela, Ahačič Franca, Zupan Janko, Jagodic Rok, Jagodic Kristjan, Neimenovan, Rozman Janko, Rant Ivan, Neimenovan, Ciril Pavlin, Kobal Ivan, Kurnik Luka, Kristan Ivan; po 15 Din: Rozman Andrej, Toporiš Jože, Valjavec Ivan, Lajovic Ladi; po 20 Din: Stuler Jože, Jeglič Jernej, Goltes Karel, Jazbec Ivan, Močnik Franc, Zabukovec Janez, Primožič Jože, Legat Minka, Košir Anton, Rožič Franc, Zaletel Rihard, Črnilec Ana, Kokalj Ferdinand, Perko Joško, I. Telban, Sitar Mila, »Ursus«, Papir Ivan, Smodej Kristjan, Ustar Iv., Neimenovan, Karol Šavnik, Neimenovan, Neimenovan, Iv. Kajzelj; po 25 Din: Stegnar Franc, Zupan Janez, Pavlin Aleš, Stritih Anton, Smolej Jakob, Tadiš Leopold, Pehar Maks, Breznik Fr.; po 30 Din: Hlepčar Matevž, Praprotnik Janez, Dornig Josip, Globočnik Franc, Berger Miha, Sark Ernest, Mayer Pavel, Chirobat Iv., Koželj Iv., Škerbec Matija, Demšar Stefan, Grob Jože; po 40 Din: Zaplotnik Miha, Verdir Joža, Zepič M.; po 50 Din: Boncelj Josip, Engelsberger Ivan, Mihelič Alojzij, Robnikar Kristl, Sajovic Ivan, Bodlaj Jože, Mokorel Žan, Poljanec Franc, Poljanec Jernej, Markič Ivan, Primožič Miha, Zupan Joža, Košir Anton, Aljančič Ivan, Dobre Anton, Ster Ernestina, Wilfan Vinko, Verdir Marija, Mally Rihard, Texster Josipina, Goeken & Herman, Srečnik Stefan, Ahačič Tinca, Jeglič Anton, Theuerschuh N., Škofic Ivan, Schweiger V., Kališnik Ivan, Vidmar Jože, Mrakova Franca, Jeglič Anton, Ježenc Anton, Rozman Jože, Belhar Jože, Lapajne Jože, Kregar & Kom., Jelačin Ivan, Mayer Peter, M. Šavnik, I. Grobmajer, Godnov Franc, Anica Pollak, Karol Golmajer; po 60 Din: M. Dalla Valle, Karol Dobrin, Rotar A.; po 100 Din: Pretnar Anton, Lavš Franja, Aman Alfred, Ster Jakob, Jeglič Jakob, Teran Jože, Primožič Mihail, Pavlin Aleš, Kuhar Anton, Lavš Justi, Rozman Janez, Zaplotnik Franc, Kristan Peter, Mokorel Jožeta, Pretnar Jože, Aljančič Ivan, Pičulin Ivan, Koselj Franc, Aljančič Jože.

Jine in pojave v prirodi je večkrat kakor zamaknjeno občudoval dolgo... Na uradnih učiteljskih konferencah in na društvenih zborovanjih je rad in stvarno debatirati ter dokazoval dober govorniški talent. V veseli družbi je bil vrlo zabaven govornik napitnik, ki jim je za nameček intoniral tukaj znano »Zanaprej srečo, zdravje Bog nam daj!«

Kot postranski posel je tov. Herzog že od leta 1894. najprej brez prekinitev opravljal službo organista ter kot tak vežbal cerkveni mešani zbor. Za kulturni napredok župljakov si je stekel zasluge kot ustanovitelj bralnega društva, kot vežbatelj pevskih zborov, kot prireditelj raznih narodnih in patriotskih slavnosti — vsakokrat z dobrim uspehom. Gregorčičeve stihe: »Ni praznik, predragi mi, naše življenje, življenje naj bode ti delavnin dan!« — je umeval globoko in se ravnal po njih dejanski. Dolgo vrsto let je med šolskim letom in v počitniškem času pripravljala duševno brihtne učence za sprejem v srednjo šolo. Ves številni mlajši naraščaj križevske inteligence mu je v tem oziru dolžan hvalo.

Prednjšnja leta — dokler ni bilo zemljische izmozgano — je imel vzoren šolski vrt s prav lepo drevesnico. V šolskem vrtnarstvu, zlasti pa pri marljivih čebeljicah je našel najljubše razvedrielo po storjenem delu. Najbolj uprezen v izvensolske posle je bil ves čas svetovne vojne, ko mu je politično oblastvo vsilišo činovništvo občinskega predstojnika. Kakor mnogim drugim, tako so takrat tudi tov. Herzogu »od zgoraj« razumeli »pumpati« fizične in psihične sile do skrajno-

Oblak Jože, Košir Vinko, Boskovič Oto, Aljančič Anton, Golmajer Vinko, Kmetec Simon, Šlibar Janez, Lavičkova Katarična, Markelj Anton, Bohinc Pavel, Sušnik Franc, Pešhar Jože, Ahačič Frida, Ziblar Miha, Dornig Ana, Mally Ivan, Fenc Rudolf, Zurl Dora, Kavčič Jože, Snoj Henrik, Markič Ivan, Ambrožič & drug, Ruch Karol Dovžan Ivan, Kržič Lado, Hrovat Jakob; po 200 Din: Anica Hruškova, Krečanova Hanička, Tuttrova Justi, Smuk Franja, Erlah Ivan, Lončar Ivan, Ankele Ivan, Globočnik Karol, Klofutar Josip, Hinko Francka Sin, Konsumno društvo za Slovenijo; po 300 Din: Čevljarska zadružna Tržič; po 500 Din: Krisper Anton; po 600 Din: Charles Moline; Dolenc Franc lesa za 1860 Din, Stavbna družba Slograd darilo 2690 Din, baron Born cenejšo opeko za 5400 Din, predilnica barvni obračun za 7225.85 Din, tvrdka Treo popusta 500 Din; šolska slavnost dne 15. in 16. septembra 1923 4209.13 Din — skupaj 34.514. 98 Din. Vsem, ki so pomogli do končne vsote, izreka upravni odbor še enkrat najiskrenejše zahvalo. Za upravni odbor meščanske šole v Tržiču Franc Jerman m. p. t. č. načelnik.

Splošne vesti.

PREVODI NA NOVE PLAČE.

Prevodi učiteljstva v Sloveniji na nove plače in dekreti so bili odpolani iz Beograda v Ljubljano na prosvetni oddelki za ljubljansko in mariborsko oblast. Pri prosvetnem oddelku se imajo izvršiti še običajne formalnosti, preden se bodo dekreti lahko oddali naslovljencem.

Nove plače so odvisne še od sprejetja budžeta, ker šele tedaj se lahko izvrši tudi praktično izplačilo novih prejemkov. Ni pa tudi še urejeno vprašanje draginjskih doklad, ker ministrski svet ni izdal še tozadevno nobene uredbe. Za prvi april je tehniška izvršitev nakazil novih plač nemogoča, četudi narodna skupščina sprejme te dni budžet. Ker ministrski svet — do zaključka lista — še ni sklepal ničesar o predujimih, ostanemo prvega lahko še pri starih plačah, brez predujmov.

Dekreti o prevodu učiteljstva upoštevajo za učiteljstvo 32-letno službeno dobo, kar je važno. Ker bodo v prevoda gotovo kake pomote, naj vsakdo skrbno preračuna, če mu je vsto pravilno število službenih let in odmerjena prava plača. Kdor ni pravilno preveden, ima pravico se pritožiti v roku 30 dni od prejema dekreta na Državni svet.

Na načelnih podrobnostih prevoda prinesemo poročilo v prihodnji številki.

Komisija za novo uredbo o draginjskih dokladah je pričela svoje delo že 12. t. m. in dela pri zaprtih vratih med štirimi stenami. Vlada ima tudi svoje muhe, zato nas zna nova uredba lepega dne presenetiti in stali bomo pred izvršenim dejanjem — nezadovoljni, kljub temu, da smo navedli in predložili vse svoje

sti. Pokojnik je bil ljudstvu ne samo v vojnem času, ampak vsa leta svojega službovanja dobrohoten svetovalec in pomočnik, zato pa je bil popularna in prijeljibljena osebnost: župljanom bo nepozabljien in — nenadomestljiv.

Šolsko oblastvo je upoštevalo njegovo marljivo in vztrajno delovanje; zato je tokom službovanja prejel 11 priznanj za vestno delovanje v šoli in za vzorno oskrbovanje šolskega vrta.

Prišedši v kraj, sem še poizvedel, da se je tov. Herzog porobil v Ljutomeru 29. decembra 1865, kjer je pohajal osnovno šolo in enorazredno realko pod vodstvom Krylovim. Leta 1894. je dovršil mariborsko učiteljišče, služboval nato dve leti kot podučitelj v Veržej ob Murici, od leta 1887. pa kot stalni učitelj v Križevcih, kjer je bil leta 1898. imenovan nadučiteljem. Pod njegovim vodstvom se je šola iz štirirazrednice razširila najprej v pet-, potem v šestrazrednico. — Dne 24. februarja letos še je poučeval do poldneva. Po obedu ga je v momentu, ko je segel po klobuku, da gre zopet v šolo, zadela srčna kap, da se je v hipu zgrudil in — brez besede umrl.

In pogreb? — Bil je naravnost veličasten! Velikanska množica domačega ljudstva se je zbrala ta dan pri Sv. Križu, tovariši(ice) iz vsega ljutomerskega in večinoma gornjeradgonskega okraja so kljub občutnemu mrazu prihiteli, da spremljajo tov. Herzoga na zadnji poti. — Lahka Ti bodi zemljica muropoljska, tovariš Herzog! Ohranimo Te v vednem spominu!

upravičene zahteve. Bog je samo eden, kadar pa ljudje misijo, da so bogovi, teda so nedosegljivi. Pa čas bo obrnil tudi to razmerje, ko bodo ti »bogovi« potrebovali naše pomoči in naših — glasov. Tedaj bo čas moliti za drugo vreme!

Nove plače otroških vrtnaric po zakonu o državnih uradnikih od leta 1923.

Štev. služb. let	Plača: osnovna po- zna- ja	Letna v Din: stan- ska skupaj
1 2 in 3	2700	1008
4 5 » 6	3300	2400
7 8 » 9	3900	2400
10	4500	3000
11 in 12	4500	3000
13 14 in 15	5100	3000
16 17 » 18	5700	4200
19 20 » 21	6300	4200
22 23 » 24	6900	4200
25 26 » 27	7620	4200
28 29 » 30	8580	4200
31 in 32	9867	4200

Poslanec g. Svetislav Marković

je v proračunski debati prosvetnega budžeta kritiziral šolstvo in prosveto v državi in pri tem razkrival svoje prav reakcionarne nazore o šolski upravi. Ne bomo se podrobneje bavili z njegovimi izvajanjimi, ker malo koristijo javnosti, še manj pa lastni stranki in učiteljstvu, ki se prišteva k njej. Hočemo pa odločno zavrniti dvoje trditev g. poslanika Markovića in to: da je učiteljstvo tako sijajno plačano in da premalo stori za prosveto ter, da se morajo nadzorniška mesta nad osnovnimi šolami patentirati za srednješolske profesorje, kar zahteva g. poslanik v svojih izvajanjih. G. Marković je izjavil, da so izmed vsega državnega uradništva učitelji najbolje nagrajeni: da imajo poleg plače še dodatke, so ohranili stalnost v službi, imajo brezplačen stan in kurivo, počitnice in druge bonitete, da se lahko od njega zahteva, da dela. Gospodu Markoviču, kot pristašu sedanje vladne večine povemo javno: da je učiteljstvo sramotno plačano in da s temi svojimi dohodki ne more preživljati ne sebe in ne svoje družine; da slovensko učiteljstvo ne prejema odškodnine za stan in ogrev, ki mu je zakonito predpisana; da so se slovenskemu učiteljstvu v zadnjem času ustavile celo zakonite in z dekreti zajamčene funkcijeske doklade za šolsko vodstvo; da se vsa naturalnastavovanja vračajo po novem činovnem zakonu v plačo; o kakih posebnih dodatkih ne vemo nič; naša stalnost je pa šla rakom žvižgat že s sto in sto slučaji. Edino eno vemo: da nismo s čim obleči sebe in svoje družine in da prejemajo narodni poslanci po 300 Din dnevnic, mi pa zmanj čakamo, da bi se nam izplačali vsaj skromni dohodki po novem činovnem zakonu, zmanj čakamo uredbe o draginjskih dokladih, zmanj uredbe o združljivju v državnih bolnicah po členu 112., ki je pri nas samo na papirju, zmanj čakamo novega šolskega zakona, zaradi česar propada prosveta pri nas, ker se staro podira in ruši, ne postavi se pa novega zakona mesto ukinjenih postavnih določb. — Iz dobe, ko so bili srednješolski profesorji nadzorniki osnovnih šol bi vedeli navesti mnogo slučajev, kako malo je tedaj napredovalo osnovno šolstvo. Reči pa moramo, da se je osnovno šolstvo razvilo in povzdignilo ravno v trenotku, ko so postali osnovnošolski učitelji tudi nadzorniki za osnovne šole. Oni so imeli šele pravi zmisel za povzdigo osnovnega šolstva in pouka. Seveda, se pri nas ni to vprašanje partizansko zlorabiljalo, temveč se je imenovalo za nadzornike strokovnjake. Nazori g. Markoviča bijejo v obraz zdravi moderni demokraciji.

Delo narodnih poslancev in njih dijete po 300 Din na dan. Dne 10. t. m. se je vrnila debata o prosvetnem proračunu v narodni skupščini, pri kateri je bilo delovanje poslancev sledče: V skupščinski dvorani je bilo zelo malo poslancev. Poslanske klopi domala prazne. Ta praznina je bila najboljši dokaz, kako malo se interesirajo poslanci za prosvetno politiko in prosvetna vprašanja, ki so na dnevnem redu. V ministrskih klopih spočetka ni bilo nikogar, a pozneje pride minister prosvete g. Miša Trifunović in za njim minister financ g. Stojadinović, ki pa po kratkem odide. Ob koncu seje pride še vnapnji minister g. Ninčić, toda le v poslih svojega resora. In še od tega malega števila poslancev največji del ne zasleduje debate — se medsebojno smeje in razgovarja. V času diskusije o skoraj najvaž-

nejšem delu državnega budžeta se politične večine šetajo po dvorani, smejejo se in se razgovarjajo, Bag zna o čem... (Po »Narodni Prosveti«). Nekateri poslanci pa šetajo doma.

Kronika. Za krščansko šolo. Na skupnem zborovanju v pondeljek 10. t. m. v »Rokodelskem domu« je predaval g. Franc Terseglav o krščanski šoli. Povedal je da se mora boj za krščansko šolo postaviti na široko podlago boja za zasebno, od verskih in kulturnih družb osnovano svobodno šolo proti državnemu šoli, ki je plod pruskega korporalskega duha in je rodila tiste žalostne sadove, ki jih vidimo danes pred seboj. Kot vzor je govornik naslikal angleški »colege«. Po govoru se je osnovalo ljubljansko krščansko šolsko društvo in sestavil odbor. Upati je, da se začne velika akcija po celi Sloveniji za šolo po volji staršev in da se izpodkopljejo tla versko brezbarvni državni šoli, ki spada vendar enkrat v rotoparnico preteklega »svobodomiselnstva«. — Sejejo veter!

»Dom i škola« je naslov novemu listu, ki je izšel kot glasnik za narodno prosvečevanje in organizacijo dela prosvetnih delavcev v naši državi. Izdajatelj in urednik mu je g. Stjepan Dobronić, šolski ravnatelj, Sot (p. Šid) v Slavoniji. List je prav izborno urejan. Na čelu prve številke je urednik program, v katerem pravi: Nismo imeli lista, ki bi imel nalogo združiti pri nas prosvetne delavce, jih organizirati in mobilizirati ter urediti vse prosvetno delo pri nas, da tako pridemo do ljudsko prosvetne statistike. »Dom in šola« hoče v prvi vrsti delovati na zbljanju in prerojenju našnjega doma in šole, ter tako ustvariti ugodna tla za občo povzdrigo našega naroda v vseh pravicih kulture in morale. »Dom in šola« hoče organizirati prosvetno delo in prosvetne delavce v domovini, da se preide iz diletaškega poedinega in sporadičnega dela na področju naše ljudske prosvete na obče in sistematično delo. Ni mogoče navajati vsega obširnega programa in pestre vsebine, ki jo ima prva številka. Hrvati so dobili z novim listom prepotrebno glasilo, ki bi ga potrebovali tudi mi. V tem oziru imamo pri nas dosedaj po prevratu še neizpolnjeno vrzel, das smo pred vojno imeli podoben list v našem »Domačem ognjišču«. Novega borca na polju prosvete in oranju kulturne ledine med širokimi ljudskimi masami prav toplo pozdravljamo in želimo uredniku najboljšega uspeha in — zmag. Le v prosveti je naš spas!

Corrigendum. V štev. 11. »Učit. Tovariša« se je v članek o tridesetletnici ravnatelja J. Brinarja vrinila pomota. Pri naštevanju njegovih književnih del je naveden napačen naslov dvojne povesti »Na rakovo nogo — Čukova gostija« namesto pravilnega »Medvedji lov — Čukova gostija«. To povest je izdala »Zaveza avstrijskih jugoslovenskih učiteljskih društev« leta 1900, kot I. zvezek »Mladinske knjižnice«.

Srpski Književni Glasnik. Između književnih časopisa Jugosl

za prevoz pohištva, v vsakem slučaju pa se je treba izkazati z uradnim ukazom za potovanje, oziroma za selitev.

Kulturno delo Matice Srbske. Dne 1. marca se je v Novem Sadu vršila seja vseh kulturnih odborov Matice Srbske. Glasom podanih poročil je imela Matica Srbska lani v notranjosti 70 odborov, ki so priredili 623 naučnih predavanj, 36 akademij in 169 gledaliških predstav. Odbori so vzdrževali 109 narodnih knjižnic, 24 čitalnic, 22 odrov in 5 kinematografov. V Matici je centrala dilektantske gledališke družbe, v kateri je organiziranih 129 gledaliških in odrskih odborov.

Zlatno dijete — opomene šolskoj djeci. Do malo dana izišče knjižica pod gornjim naslovom. Na temelju življenja i ljubavi za 40 g. sa šk. djecom sastavio sam knjižicu, punu očinskih opomena i uputa kako da dijete bude uzornim učenkom, dičnim mladićem i čestitim čovjekom. Nastao sam, da uputim dijete, kako mu se je ponašati u svim prigodama djetinjeg života, biva: u kući, u školi, na putu, u crkvi, u društvu, pri igri, pri radu; kako će ljubiti roditelje, učitelje, nauk, školu, rad, drugove, zdravlje, domovinu, odabranovo zvanje, plemenite ljude, uzorne krpjosti i sreću svega čovječanstva. Moja je namjera, da podam našoj djeci neku vrst vode, vademekuma, galateje, koji bi bio općenit za svu šk. djecu naše otadžbine, za muškiće i za ženske, pa da ga svako dijete ima u šk. torbici. U našoj pedag. literaturi ima raznih uzgojnih knjižica za djecu, ali nemamo takove, u kojoj bi bile nanimane sve upute, potrebite dječaku i djevojčici, da se uzorno ponašaju. Ja želim, da svako dijete nabavi moju knjižicu. S toga molim časne kolege-će, da se od srca zauzmu. Preskupa je štampa ipak zadovoljiti ču se i gubitkom, a da i siromašnije dijete nabavi djelce. Cijena će biti cijela tri dinara. Iz Dalmacije sam dobio više tisuća predbrojnika, pa malim učiteljstvu iz drugih pokrajina, da mi pojedinac javi koliko istišaka želi za svoju šk. djecu. Uvjeren sam, da će mi svi biti pri ruci, a meni nije do dobiti ni do stave, već mi je na srcu da uradimo dobro djelu mlađi djeci svojoj, za koju živimo i čušujemo. Petar Kuničić (Starigrad na Hvaru u Dalmaciji).

Opozorjamo na nove knjige, ki so izšle v založbi Učiteljske tiskarne in so označene v oglašu zadaj z debelimi žrkami.

Zbirka pirhov za Jugoslovensko Matico med našo šolsko mladino. Kakor vsako leto, tako je tudi za letošnjo Veliko noč naprosila Jugoslovenska Matica slovensko mladino, da daruje iste za svoje bratce in sestrice v zasedenih ozemljih po en velikonočni pirhu — po eno sveže jajce. Tozadneve okrožnice so se vsem šolskim vodstvom v Sloveniji že razposlale in Jugoslovenska Matica je trdno prepričana, da ji bo šlo tudi tokrat slovensko učiteljstvo, ki nosi in izvršuje velik del narodnoobrambnega dela v idealni meri na roko. Zbirka pirhov je dovoljena od Prosvetnega oddelka v Ljubljani z dopisom z dne 26. februarja 1924, štev. 431.

Učiteljski pravnik.

§ Kolekovanje prošenj in odločb za oprostitev pouka. Vprašanje: Prosim za prijazno pojasnilo: So li podvržene kolkovini (Din 5 + 20) prošnje za predčasen odustop iz šolske obveznosti, oziroma za oprostitev od šolskega obiskovanja v poletnem tečaju (§ 21, drž. zak. z dne 2. maja 1883, drž. z. l. št. 53 — oziroma ministrska naredba z dne 8. junija 1883, štev. 10.618) — zlasti pa če vloži tako prošnjo krajni šolski svet (kumulativno) v obliki izkaza (v zmislu čl. V. točka 9. omenjene ministrske naredbe). — **Odgovor:** Krajni šolski svet je urad, zato njegevi dopisi na šolsko vodstvo niso podvrženi kolekovjanju in istotako ne dopisi šolskega vodstva krajnemu šolskemu svetu. **Pismene** prošnje privatnikov krajnemu šolskemu svetu za oprostitev morajo biti kolekovane s 5 Din, in istotako **pismene** odločbe krajnega šolskega sveta o oprostitvi z 20 Din, ki jih vplača prisilec.

Naša gospodarska organizacija.

—g Ganglov kamen za učiteljski konvikt v Ljubljani. Okrajno učiteljsko društvo za litijiški okraj Din 400 »v zadoščenje tovarišu Bernardu Andoljšku v sporni zadevi Andoljšek-Zajc«, vsled sklepa na društvenem zborovanju dne 8. februarja t. l. — Ljubljansko učiteljsko društvo Din 100 in v počesnje Janko Likarjevega spomina pa tudi Din 100. — Živili darovalci in nasledniki! Današnji izkaz 600 Din; zadnjic izkazanih Din 11.847; skupaj z današnjim izkazom Din 12.447. To vsoto, okroglo 50.000 K, je darovalo učiteljstvo od 15. novembra t. l. do 15. marca t. l., torej v štirih mesecih. Po novem letu je darovalo podeželsko učiteljstvo Din 6617, Ljubljansko učiteljstvo pa Din 3527, kar kaže, da ni meja med daježljivostjo za konvikt med podeželskim in ljubljanskim učiteljstvom, ki kar temuju med sabo, kdo bo položil razmerno večjo vsoto na žrtvenik za učiteljske

sirote v počesnje »moža dela in ustvarjanja«. Pozabiti pa ne smemo pri tem vzorne pozrtvovalnosti učiteljstva mariborske oblasti, ki je darovalo v kratkem času nepričakovano lepo vsoto za »učiteljski dom« v Mariboru, ki ima isti name, kakor ljubljanski učiteljski konvikt. Učiteljskega doma v Mariboru bodo lahko deležni učiteljski otroci osnovnih, meščanskih, srednjih šol in učiteljišča, dočim bodo dobili v ljubljanskem konviktu svoj zavičaj tudi slušatelji univerze, tehnike, konservatorija, trgovske akademije, tehniške srednje šole, pevske šole Glasbene Matice, orglarske šole itd. Umevno je ob sebi, da bodo dobili učiteljski otroci mariborske oblasti, ki bi izpoljnjevali svoje študije v Ljubljani, ki je postala po prevratu kulturno središče Slovenije, v ljubljanskem konviktu tudi tako oskrbo, kakor v uravnarem očetovem domu. »Društvo za zgradbo učiteljskega konviktka« je bilo prvotno namenjeno samo učiteljskim otrokom z bivše Kranjske. Leta 1905., torej po desetletnem obstanku, smo pa razširili delokrog društva na celo Slovenijo in takrat smo tudi sklenili, da pride po ljubljanskem konviktu na vrsto zgradba poslopja z enakim namenom v Mariboru in v Ogorici. Spričega dejstva ima učiteljstvo mariborske oblasti, ki je od leta 1905. dalje prispevalo lepo vsoto za ljubljanski konvikt, tudi pravico, da bo smela njega deca izpopolnjevati svoje študije pod gostoljubno streho ljubljanskega učiteljskega konviktka. Več kot gotovo je pa tudi, da bomo morali kazati svojo gostoljubnost tudi učiteljskim otrokom slovenske narodnosti iz Julijske Benečije. — »Vsi, kar je nas, se čutimo, da smo ljudje in bratje drug drugem u.« (Eng. Gangl: »Moje obzorce«). — Jakob Dimnik, blagajnik.

—g Učiteljski dom v Mariboru. Članarina in darila: Učiteljsko društvo za slovenjgrški okraj 200 Din, učiteljsko društvo za konjiški okraj 500 Din; Vokač Jožko, železniški uradnik (ilustrator »Narodnih praviljic iz Prekmurja«) 50 Din. — Za »Ganglov kamenc« so darovali: Karla Kirar-Pavlova, voditeljica, Trnje (Prekmurje) 10 Din; šolsko vodstvo Velika Poljana (Prekmurje) 30 Din; učiteljice delkliške osnovne šole III. v Mariboru 25 Din; Majhen Ivan, nadučitelj pri Sv. Benediktu v Slov. goricah 10 Din; Jakopec Franjo in Caharija Dorče, učiteljica pri Sv. Rupertu v Slov. goricah 10 Din; Vogrinec Anton, nadučitelj pri Sv. Antonu v Slov. goricah 1 obveznico 7% državnega posojila à 100 Din, skupaj 185 Din. Zadnjic izkazanih 6082 Din = 6267 Din. — M. Kožuh, blagajnik.

Književnost in umetnost.

Priporočamo vse spodaj navedene knjige v nabavo učiteljstvu in šolam, posebno pa Šolskim, vsem javnim ljudskim in društvenim ter učiteljskim-strokovnim knjižnicam. Vse tu navedene knjige se naročajo tudi lahko potom Učiteljske knjižgarne v Ljubljani. Franciškanska ulica, Štev. 6.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl Fran Žgur: Pomladančki. Knjigo je opremil A. Črnigoj. Založila Narodna knjižarna v Gorici, Via Carducci, 7.

—kpl Fridolin Žolna: Dvanašt kratkočasnih zgodbi. Splošna knjižnica št. 12, v Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjižarna v Ljubljani. Franciškanska ulica, Štev. 6.

—kpl Jovan Udicki (Sremska Mitrovica — Srem): Za našu braču in naše sestre. Prikaz za Nacionalno Propagando — iz 6 br. Dečijih Novina — u 2 čina sa živim slikama, svikrom i pevanjem. Izd.: uredništvo »Dečijih Novina«, Novi Sad (Petrina Žrnjiskog ul. 19.)

—kpl Mile Klopčič: »Plamteči okovi«. II. zvezek »Proletarske knjižnice«. Broširana 10 Din, v platno vezana 20 Din, po pošti 1 Din več. Založba »Proletarske knjižnice«, Ljubljana. Turški trg, 2 (dvorišče).

—kpl Nova učna knjiga za meščanske šole. V Mariborski tiskarni je izšla učna knjiga M. Pirč. Zemljevid Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev za meščanske šole. Knjiga ima aprobacijo in stane vezana 28 dinarjev.

—kpl Deveto in deseto poglavje kazenskega zakonika za Srbiju. Zakon o posesti in nošenju orožja. Zbirka zakonov XIV. snopč. Cena 12 Din 50 p s poštnino vred. — Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

—kpl Smetanov jubilej. V proslavo Smetanove stoljetnice izda Tiskovna zadruga v Ljubljani jubilejni spis, ki izide koncem marca v polsebi knjižici.

Ocene.

Pomladančki.

Zbirka pesmic Frana Žgurja. Tisk. in zal. Narodna knjižarna v Gorici 1923.

Pesnik Fran Žgur je naš star znanec iz Zvončka. Tam dol v solnični Podragi na Vipavskem je preživel mlada in dosedanjaleta mož, navdušen za vse lepo in blago. Njegova mehika pesniška duša se je oklenila takoj vsakega bolšega lirika n. pr. Jenka, pozneje z vsem srcem Gregorčiča, Sardenka in Amona in nazadnje Župančiča. Cicibanu je posvetil ta zvezček mladinskih verzov. Fr. Žgur je že v zrelih letih, nekako 58, in

lahko zre na obdelano polje svojih ljubljencev ne le Pomladan kov, mareč tudi dosedanjih pesniških proizvodov sploh. Reči moramo, da je dobil v navedenih vzornikih res mojstre in mojstri pevci odličnega učenca. Čujmo, kaj ponuja Pomladančki! Posvetilo Cicibanu je popoloma v Župančevi maniri umišljena in oblikovana pesmica, ki bo otrokom in drugim govorilo všeč. Nadaljnji oddelek razgrinja pred nami 19 pesmic, ki z njimi izraža željo, hrepnenje in pozdrav novi pomladni večinoma na originalni način, a vse blagodeneče, plaho in mehko. Le tih vrba ob brežini naj čuje, da hoče pesnik bratcev, noče slug! Druga skupina bi hrnila večino pesmic v domlad in poletju. Nekaj je vendar tudi drugih in drugačnih n. pr. Sveti Nikolaj. Kad je tih mrlja smrť ali Slovo, ko pesnik posti konjičku vajeti, da sam poskoči z njim po cvetnih livadah božanstvene poezije. — Tretjo skupino bi jaz nazval uspavanke, ki so se F. Z. zares posrečile v lahko trdimo, da je pesnik v tem oddelku pravi psiholog. Lice se mora najresnejšemu ilustru razbrati v nasmeju, kaj priča pesnik Žgor detetu na misel, ko ga hoče uspavati. Tu je mojster! Cetrti oddelek nam ponuja te zbirke najboljše pesmice-šaljivke, deklamovanke, igračice, kolede in prigode o raznolikih letih. Tel sem bil o pregledovanju drobnega zvezka najbolj vesel. Ko sem jih nekaj prečital v šoli otrokom, so se kar trgali za nje, kdo jih bo čital. Smedo lahko rečem, da poleg Župančiča in Sardenka ne zna noben sedanj pesnik mladini ubirati taklike pesmice, pripomoči k tolkemu veselju.

Samo en vugled: Kolca nekovan, baba pelje bana: Na gugava kola pisana dva vola. Stopi v voz; brez truda videl bodeč čuda; Puro podkovan, gosko osedlano; tudi volka strica, zraven je lisica; prvi, glej, mašuje, druga mu služuje — Zajec v stolu molj, vrana šla po sol je, vran pa drva koje...

Poslednji predal hrani nekaj prigodnic: eno pesniku starini R. S. o smrti, drugo izza časov, ko je bil pesnik interniran v Mittergraberu in Oberhollabrunnu, zadnji dve pa o kraljevču Marku, ki spravita čitatelja v dobro voljo, v smeh, da nekote zdihne: Ali ni nič več?

Sedaj pa ogledno pesnika še od druge strani. Ali mu res česa nedostaje? Mill Bože! Kdo je od nas popoln? In kdor hoče, najde tudi v jajcu diako, če jo hoče. Pesnik je ozdravil od bolezni, ki sem mu jo včasih očital: Frane, Ti najdeš dobro misel kmalu, potem pa iščeš tej misli rimu in z najdeno rimo često pokvariš dobro misel. Nekje sem nedavno čital enak nasvet v približno tej obliki: Rima naj ne bo tvoj tiran, marveč glej, da boš ti njen gospod. No, tega se je pesnik odresil. Imamo jih pač še nekaj, ki se niso odresli znane napake vseh mladih rimovalcev in merilcev verzov. — Misli so v pesmih otroškemu pojmovanju umerjene.

Pesnik sam mi je potožil v zadnjem listu, koliko pogreškov mu je pustila tiskarna v prvih odtisih in mi v ta namen poslal takšen vzorec, kako se z umotvori ne sme delati. Pozna se pa še drugemu natusi precej površnosti. Skoda! — Meni ne ugalajo tudi sličice.

Slovenški napaki v naglici nisem našel razven morda: v gnezdiščih m, gnezdiščih. Težje je z večicami in veliko črko. Pa to so malenkosti, ki nas ne motijo ob čitanju.

Franu Žguru teko granesi gladko kakor matokom. Niegovi Pomladančki zaslužijo govorito, da jih mlado letosnje solnce razpase po naši svobodni domovini. Deca bo imela z njimi mnogo, mnogo zabave. Zato pa pričakujem, da bom morebiti kot Pomladanček kmalu napisati enak, če ne še toplejši pozdrav bodočem u zvezku Žgurjevih pesmi! Na svidjenje!

Ivo Troš.

—k V zbirki zakonov je izšel kot XIV. snopč. Zakon o posesti in nošenju orožja ter deveto in deseto poglavje kazenskega zakonika za Srbiju, ki sta razširjena na celo državo. Zakonu je prideleni tudi primerjalna razpredelnica tozadnih odredb srbškega, avstrijskega in nemškega kazenskega zakonika, ki jo je sestavil dr. Janko Polec.

—k Fridolin Žolna. Dvanašt kratkočasnih zgodbi. Utrinki so to, veseli in šegavi, dasi mestoma malce jedki. Bosanski kmet, ki je na poseben način častil Marijo na Trsatu, Kranjec, ki mu je smrdel ves svet itd., pa tudi naša slavna uprava in njena polževa hitrost. Posebne vrste ti je Niko Počivalnik narodna žrtve. Ko človek bere to satiro, mu skoro nekote vstane pred očmi, kak znan obraz, pa si misli: Dobro je gledal ta Fridolin Žolna in nič ni ušlo njegovemu očesu. V slovenski sodobni humoristični literaturi brez droma zavzema Milčinski prvo mesto.

—k Jovan Udicki: Za našu braču in naše sestre. Igrica je prikladna za šolske uprizoritve z mladino posebno ob nacionalnih in državnih praznikih ter ob prilki obletne izgube našega Primiorja in Korotana. Treba bi jo bilo le prevesti na slovenski jezik. Verzi teklo v srbškem jeziku prav gladko. Ideja igrice je široko credentistična, ker se pesnik ne spominja samo neondrešenih bratov v Primorju, Istri, Korotanu temveč prav vseh, tudi onih, ki ieče pod tujim jarmom Madjarske, Romunije, Grške in Bolgarske ter se spominja tudi naših rojakov v Ameriki. V uvodu je označena na dveh straneh smer smotrene propagande in namen izdanja. Tu dobitje odgovor na vprašanje: Šta se hoče ovom nacional. propagandom. Delce prav toplo priporočamo, obenem pa želimo, da bi ga nam kak pesnik prevedel in prikrijel za naše šolske odre.

—k Mile Klopčič: Plamteči okovi. Knjiga obsegajo 38 pesmi in je delo 18letnega mladega pesnika Mile Klopčiča. Proletarska knjižnica je izdala zbirko kot II. zvezek, v prvem so izšle »Pravilice Izložka«. Knjiga je posvečena spomini Lenina. Moto: Upor večnoživa je sila življenja. Upor je od množic zložena molitve. Upor je stopnica do templja vstajenja. Upor je glada rojena besnitem. Upor je, ki nove svetove spočenja!

O drobni knjižici bi lahko napisali dolge predale, kajti verzi so polni misli, polni vročega življenja in trpke resnice. Rev